

NVBe Nieuwsbrief

Nederlandse Vereniging voor Bio-ethiek

In dit nummer

Thema: **Ethiek van anti-aging medicine**

• **Methusalem achterna?**
Over de morele (on)wenselijkheid van levensverlenging
Adelheid De Witte

• **Veroudering de wereld uit:**
Haalbare medische uitdaging of futurologische onzin?
Marcel Olde Rikkert

• **Lichaamsverhuizing**
Frans Meulenberg

• **Is ouderdom een 'ongeneeslijke ziekte'?**
Maartje Schermer

• **Vergeten genezen**
Marianne Boenink

• **Individuele uitdagingen van een langer leven**
Aeneas De Baets

• **Een zorgethische blik op veroudering**
Hanneke van der Meide

• **Waarom willen we doodgaan?**
Susanne J. de Kort

• **Boekbesprekingen**

• **Promovendi Column**

in een lijn van politieke hervormers en vrijdenkers. Van den Berg sluit nadrukkelijk aan bij het idee dat praktische ethiek verstaan moet worden als een reflectie over hoe de wereld te verbeteren. Naar mijn indruk gaat de helft van de tekst over hoe deplorabel de toestand in de wereld precies is. Van den Berg voert feitelijke claims en korte analyses van een grote hoeveelheid denkers aan om uit te leggen hoe slecht vooral de slechtst bedeeden er aan toe zijn. Bezorgde betogen van klimaatwetenschappers volgen op felle analyses van vrijdenkers, die wederom worden afgewisseld met besprekingen van fictie: romans of films. De stijl is betrokken, persoonlijk, en informeel. Zo lees je bijvoorbeeld: *“Not everything Scruton writes is rubbish. [...] So, which chapter would I most recommend? ‘New-speak and Euro-speak’, probably.”*

Van den Berg zet vooral een simpel en krachtig gedachte-experiment neer. Door middel van dit gedachte-experiment analyseert Van den Berg als het ware de feitelijke wereld en komt hij tot de conclusie dat de slechtst bedeeden er erg aan toe zijn en dat dus de meesten van ons nogal immoreel bezig zijn. Ik mis een

kritische politiek-theoretische en/of ethische onderbouwing en verdediging van Van den Bergs “politiek-filosofische en morele theorie” zelf. Ik wil niet alleen weten waardoor Van den Bergs “theorie”, (dat wil zeggen zijn gedachte-experiment) zich *kenmerkt* en welke *implicaties* het heeft. Ik verwacht óók een (aanzet tot een) ethisch-theoretische *verdediging*, bijvoorbeeld ten aanzien van de theorieën van Singer en Rawls zelf. Wat moet een kritische lezer overtuigen, dat Van den Bergs theorie niet tot de 95% van de filosofie behoort, die naar zijn eigen zeggen “onwaar, onzinnig, of fout” is?

Conclusie: Van den Berg heeft wel duidelijk gemaakt wat navolging van zijn gedachtenexperiment voor de wereld zou betekenen. Hij heeft echter onvoldoende beargumenteerd waarom mensen die niet bij voorbaat zijn prioriteiten delen of theorie accepteren, dit wel zouden moeten doen.

Dr. Tatjana Višak is als Postdoc werkzaam bij het Ethiek Instituut van de Universiteit Utrecht en als docent verbonden aan het Instituut voor Wijsbegeerte, Universiteit Leiden.

Promovendi Column

Care + a robot = good care?

Aimee van Wynsberghe

From Intuitive Surgical’s daVinci robot to Aethon’s TUG robot for delivery of sheets and medical supplies, robots have entered the hospital. Although there are many benefits associated with the use of robots – mitigate lack of healthcare personnel, resources and time – there are also pertinent ethical issues to address – threat to quality of care, safety, and dignity.

My PhD research addresses the ethics of using care robots – robots used in healthcare contexts for lifting, bathing, feeding, socializing – through the design of a care robot. My research question asks how care robots may be created in a way that supports and promotes the fundamental values in care. To tackle this, I use the blueprint of the “Value Sensitive Design” (VSD) approach which claims that a technology is created in a way that can support or demote a value, observed when one uses the technology. With this I have created a tool for designing care robots based on care values. The core of my PhD work is to make explicit how care values are interpreted, prioritized and manifest in a cer-

tain care practice and provide normative suggestions for care robot design drawing on the care ethics tradition. From the care ethics perspective, the holistic picture of care demands attention in order to understand the linkages between one task and another and one value and another. My goal then is to draw this understanding to the attention of the robot designer hoping that the design of the care robot will reflect the significance of this knowledge.

For example, robots used for lifting patients can provide a relief for workers but may pose problems for the holistic process of care. Comparing an autonomous robot with a human-operated robot, we see how the design of the robot impacts the expression of values in care. The autonomous robot replaces the human care giver entirely while the human operated robot maintains values like human presence, eye contact, attentiveness and the formation of a trusting bond. In healthcare, this bond is necessary for patients to comply with their care plan, be honest about their symptoms, take their medication and

so on. Thus, in the context of the hospital (or nursing home) the human operated robot maintains the promotion of core care values essential for good care in holistic terms.

Consequently, I am creating a tool that integrates the care ethics perspective into the design process, and the resulting design, of care robots. Given the delicate nature

of care contexts and the vulnerability of care receivers, ethics must be placed at the fore while this technology is being designed with big plans for implementation.

Aimee van Wynsberghe (MA) is currently a PhD candidate at the University of Twente, the NL, studying ethics and robotics.

Aankondiging jaarcongres Vereniging voor Filosofie en Geneeskunde

Ivf-behandelingen vindt men normaal, maar artsen willen vrouwen boven de 45 jaar deze behandeling niet geven omdat zij het onnatuurlijk vinden dat een oudere vrouw zwanger wordt. Sommige patiënten proberen het gebruik van de producten van de farmaceutische industrie te beperken omdat deze tegennatuurlijk zouden zijn. Wat is die natuur precies? Het natuurlijke in de reformwinkel is iets heel anders dan in de Oostvaardersplassen of een laboratorium.

De natuur als argument te gebruiken, als zou het veilig of onschadelijk zijn of soms juist bruut, verwoordt vaak een *gut feeling* die moeilijk onder woorden is te brengen. Dat het natuurlijke goed zou zijn, is echter in de

moraalwetenschappen één van de best weerlegde argumenten. Desondanks blijft het een grote rol spelen op alle terreinen in de maatschappij en zeker in de geneeskunde.

De Vereniging voor Filosofie en Geneeskunde (VFG) houdt op **zaterdag 15 oktober 2011** te Leiden haar jaarcongres getiteld: 'Natuur en Geneeskunde. Een tegenstelling?' Vanuit kentheoretisch, wijsgerig-antropologisch, ethisch en politiek-filosofisch perspectief zal worden stilgestaan bij de natuur als argument in de geneeskundige praktijk. Nadere informatie bij: Marjanne van Zwol (m.vanzwol@vumc.nl). Zie ook www.filosofieengeneeskunde.nl

Uit de Vereniging

Voor in Uw agenda: NVBe-jaarsymposium 2012

Het jaar-symposium van de NVBe van 2012 zal gaan over het thema:

Ethische vragen rond vaccinaties.

Tijd: 7 maart 2012, 12.30-17.00
 Plaats: Academisch Medisch Centrum
 Meibergdreef 15
 1105 AZ Amsterdam

NVBe-prijs 2012

De Nederlandse Vereniging voor Bio-ethiek schrijft eens per drie jaar een competitie uit voor de NVBe-prijs, die tijdens het jaar-symposium wordt uitgereikt. In 2012 vindt het jaar-symposium plaats op 7 maart in het AMC te Amsterdam.

De afgelopen jaren werd de prijs uitgereikt voor artikelen en boeken op het gebied van de bio-ethiek. Deze keer gaat de prijs naar een voorbeeld *buiten* de geschreven media. Te denken valt aan bijvoorbeeld film, theater, website, tentoonstelling, onderwijsprogramma of project voor moreel beraad. Alle niet-schrijf-

telijke uitingsvormen zijn welkom, als het onderwerp maar ligt binnen het aandachtsgebied van de Vereniging. Inzendingen worden beoordeeld door een onafhankelijke jury.

Sluitingsdatum: 7 januari 2012.

Inzendingen sturen naar: nvbe@umcg.nl of per post:

Nederlandse Vereniging voor Bio-ethiek,
 p/a Rijksuniversiteit Groningen,
 GWZ – Metamedica
 Postbus 196,
 9700 AD Groningen